

502.7(082)
P32

Регіональні проблеми
природокористування
та охорона рослинного
і тваринного світу

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ НА РІВЕНЬ ФІЗИЧНОГО (СОМАТИЧНОГО) РОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ НА ПРОТЯЗІ НАВЧАННЯ В УНІВЕРСИТЕТІ

Бабиц Л.П., Антонік І.П.

Криворізький державний педагогічний університет

РЕЗЮМЕ

Робота присвячена оцінці рівня фізичного розвитку студентів природничого факультету на протязі трьох років їх навчання. Аналіз отриманих результатів відображає адаптацію студентів до учбово-виховного процесу у вищій школі, розпорядку роботи, формам і методам навчання.

Для запобігання перевтомі у студентів, порушенню їхнього здоров'я важливе значення має забезпечення умов організації навчального процесу (чіткий режим дня, повноцінний сон, що відповідає витратам енергії харчування та інше). Усе це в комплексі складає сукупність валеологічних норм організації розумової праці.

THE SUMMARY

The work is devoted to an estimation of a level of physical development of the students of faculty of natural sciences during three years of training. The analysis of the received results shows adaptation of the students to studies - educational to process in a higher school, schedule of work, forms and methods of training.

For prevention of overfatigue at students, their infringements health the important value has maintenance of conditions of the organization of educational process (a precise mode of day, high-grade dream that corresponds(meets) to expenses of energy of a feed(meal) and another). All this in a complex makes set valeological norms of the organization of brainwork.

На сучасному етапі розвитку України високий рівень знань, професійна підготовка молоді стає найважливішим фактором соціально-економічного розвитку. Тому одним із провідних завдань вищої школи є підготовка висококваліфікованих спеціалістів. Для забезпечення високої якості підготовки спеціалістів у вищій школі, до навантаження студентів вводяться додаткові, сучасні дисципліни, висунуті часом. Передбачається, що під впливом учбового навчального процесу у студентів підвищується напруженість психофізіологічного статусу (А.І.Кіколов, 1985).

В зв'язку з вище наведеним, метою дослідження було визначення рівня фізичного розвитку студентів природничого факультету у динаміці навчання в Криворізькому педагогічному університеті (КДПУ).

Для реалізації поставленої мети було проведено обстеження 63 студентів природничого факультету КДПУ, що складають дві академічні групи:

- біологи зі спеціалізацією сільське господарство (БСГ-99)
- хіміки - інформатики (ХІ-99)

Серед обстежених 48 дівчат та 15 юнаків, середній вік яких складає $18,3 + 2,72$ та $18,1 + 0,27$ років відповідно.

Обстеження студентів проводились на протязі трьох років у три етапи:

- I рік - на початку першого навчального року (вересень - жовтень 1999 року).

- II рік - на початку другого навчального року (вересень - жовтень 2000 року).

-III рік – на початку другого навчального року (вересень – жовтень 2001року).

При дослідженні використовувались наступні інформативні методики фізіологічні (пульсометрія, артеріальна сфігмометрія, кистева динамометрія, пневмометрія) та математичні.

Оцінка рівня фізичного розвитку здійснювалась з урахуванням критеріїв, розроблених Г.Л. Апанасенко (1985) на основі показників, що характеризують функціональний стан студентів. Результати досліджень наведені у таблиці.

ОЦІНКА РІВНЯ ФІЗИЧНОГО (СОМАТИЧНОГО) РОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ НА ПРОТЯЗІ НАВЧАННЯ В УНІВЕРСИТЕТІ

Рівень фізичного розвитку	Стать											
	юнаки						дівчата					
	Рік обстеження											
	І рік обс.ч.	%	II рік обс.ч.	%	III рік обс.ч.	%	I рік обс.ч.	%	II рік обс.ч.	%	III рік обс.ч.	%
Високий	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Вище середнього	-	-	-	-	2	15,4	-	-	-	-	1	2,1
Середній	1	6,6	4	26,7	1	7,7	6	12,5	13	27,08	14	29,2
Нижче середнього	1	6,6	5	33,3	2	15,4	19	39,6	17	35,42	19	39,6
Низький	13	86,7	6	40	8	61,5	23	47,9	18	37,5	14	29,2
Кількість обстежених	15		15		13		48		48		48	

Аналіз отриманих результатів за категоріями, які характеризують рівень соматичного здоров'я («високий», «вище середнього», «середній», «нижче середнього», «низький») дозволяє зробити такі висновки:

1. Високого рівня фізичного розвитку не має жоден студент, що навчається на протязі трьох років в ВУЗі.

2. Вище середнього рівня фізичного розвитку на третьому році навчання досягають 15,4% юнаків та 2,1% дівчат, від загальної кількості обстежених студентів.

3. Кількість студентів, що мають середній рівень розвитку значно зростає від 12,3% на першому до 29,2% на третьому році навчання.

4. Рівень фізичного розвитку, що відповідає категорії «нижче середнього» також збільшувався у юнаків на другому році навчання з 6,6% до 33,3%, а на третьому – зменшується до 15,4%. Кількість дівчат, що мають такий рівень фізичного розвитку протягом трьох років навчання не змінюється і складає 39,6%.

5. Кількість студентів (як хлопців, так і дівчатат), що мають низький рівень фізичного розвитку протягом трьох років навчання в ВУЗі зменшується. Отримані данні свідчать, що найбільша кількість студентів має низький рівень фізичного розвитку на першому році навчання (86,7% - хлопців і 47,9% - дівчат). Протягом другого року навчання кількість таких студентів зменшується вдвічі серед хлопців і на 10-20% серед дівчат.

Покращення рівня фізичного розвитку студентів пов'язане з адаптацією до навчально-виховного процесу у вищій школі, розпорядку роботи, формам і методам навчання. За рахунок цього відбувається зниження кількості студентів, що мають низький рівень фізичного розвитку і це проявляється в збільшенні кількості студентів, що мають рівень фізичного розвитку " нижче середнього ".

Існує цілий ряд причин, які обумовлюють низький рівень адаптації студентів-першокурсників до навчання у вищій школі:

- об'єктивні причини, які не залежать від студента: нераціональний розклад аудиторних занять, завантаженість студентів поза аудиторною обов'язковою роботою, нераціонально складений розклад, великий обсяг самостійної роботи та інше;

- причини, пов'язані з слабкими навичками самостійної роботи, з незнанням методики та техніки раціональної праці, невміння переробляти великий об'єм наукової інформації;

- причини пов'язані з особистими якостями студентів: відсутність вольових якостей, слабкість характеру, невміння долати труднощі тощо.

Ми можемо сказати, що провідним екзогенним фактором, який впливає на стан здоров'я та адаптацію організму у студентів є учбове навантаження та пов'язані з ним відхилення в гігієнічно-раціональній організації режиму дня і тижня.

Кожна людина мусить знати про можливості свого організму, вміти підтримувати його здоровим і працездатним, створювати психологічний комфорт, використовувати природні засоби та історичний досвід людства для оздоровлення.

Головним завданням вищої школи є така організація режиму праці й відпочинку студентів, створення таких умов для роботи, які б забезпечили високу працездатність протягом усього часу навчальних занять, дозволили б відтягнути час настання втоми, запобігти перевтомі та зберегти власне здоров'я на належному рівні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антропова М.В. Дифференцированное обучение учащихся, их работоспособность и организация режима учебной деятельности. // Физиология человека. - 1992. - Т.18 - №1. - С.160-167.
2. Апанасенко Г.Л. О безопасности уровня здоровья человека. // Асклепсейон. - 1996. - №1-4. - С.14-16.
3. Апанасенко Г.Л. О возможности количественной оценки уровня здоровья человека // Гигиена и санитария. - 1985. - №6. С.55-58.
4. Балюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти України.-К.:ВВП "Компас", 1997.
5. Бобрицька В.І. Валеологія як стратегія виживання людини в сучасному суспільстві // Валеологія : навч. посібник для студентів вищих закладів освіти: в 2 ч./ В.І. Бобрицька, М.В.Гринькова та ін.; за ред. В.І. Бобрицької - Полтава:Скайтек, 2000 - ч. 2. - С.7-9.

ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ НА ПОЧАТКУ ТРЕТЬОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ

Бугай Т. В., Євтушенко Є.Х.

Криворізький державний педагогічний університет

Початок ХХІ століття характеризується посиленням низки факторів, що негативно впливають на існування цивілізації. Серед них особливого значення набувають: занепад людської моралі, зростання бідності, підвищення агресивності, поширення СНІДу, деградація природи, техногенні та природні катастрофи. Відомі результати впливу на